

FOSIL MAGAZÍN č. 2 - MORAVSKÉ BALADY

9.10. 1987

Dokončil jsem další kazetu. Jmenuje se VYJDI SLUNKO. Natočil jsem ji s Benem Jurgensem a Bernardem-Janem Kahmanem ve studiu KRAAK v Delftu. Práce trvala šest měsíců. Je to zpracování starých moravských balad, sesbíraných v první polovině 19. století Františkem Sušilem. A ať to zní jakkoliv podivně, toto vydání je SVĚTOVOU PREMIEROU. Tyto písně nebyly nikdy vydány zvukově a už nejméně jedno století nejsou ani „lidem“ zpívány, protože byly jednoduše zapomenuty.

Od vzniku Sušilovy sbírky, která obsahuje kolem tří tisíc písní, bylo čas od času na tyto balady upozorňováno, občas byly jednotlivě vydány tiskem, tu a tam se pokusil některý skladatel nějakou z melodií zpracovat, ale nikdy nebyly tyto balady, které jsou rády nazývány národními poklady, prostě uchopeny a přesvědčivě zazpívány. Píseň nejsou jen zapsaná slova a melodie, píseň existuje jen tehdy, když je zpívána člověkem. Je to tedy i osoba zpěváka a čas, ve kterém ji člověk zpívá.

Zabývám se moravskými baladami už skoro dvacet let. Mnohé z nich jsem zase zpopularizoval a zdá se, že jsem v Československu ovlivnil vztah nejméně jedné generace k lidové písni. Jsou zpěváci a zpěvačky, kteří jdou v mých šlépějích, ale

jak se zdá, jsem stále jediný, kdo si s tím umí nějak poradit.

Poslední slova zní asi nesympaticky a namyšleně, ale nemyslím to tak. Je to pouze ironické konstatování skutečnosti, neboť si s těmi „národními poklady“ skutečně musím umět poradit, nejen umělecky, ale i psychicky a finančně. V této chvíli nemám ani morální, finanční či jinou podporu jakékoliv oficiální, neoficiální či exilové organizace, nemám před sebou publikum, které by se mnou dýchalo a zpívalo a celé mé doufání je v tom, že alespoň část lidí žijících v exilu, kterým tuto propagační knížečku posílám, si kazetu koupí.

Trvalo mi léta, než jsem překonal stud a pocit trapnosti z toho, že písně nejen zpívám, ale i vydávám a prodávám a že se s tím musím vnučovat, shánět a přepisovat adresy a potom zjistit, že většina lidí mi stejně nikdy ani neodpoví, že budou mít krajani na „svobodě“ pocit, že na nich míním zbohatnout a že jen stovka hrdinů se najde, kteří si skutečně něco koupí. Sice to nestačí, ale je to alespoň tolik, že pokračuji v této práci dál. Ale je tu jeden problém. Dostávám totiž dosti velké množství žádostí o kazety z Československa. Zdá se, že tam prožívám jakousi další vlnu popularity. Kazety se daří posílat i pašovat, ale stojí to peníze, které nemám. A z Československa, bohužel, nelze peníze vyžadovat, i kdyby tam byly. Takže kdybyste někdo věděl o organizaci, která by byla ochotna na posílání do Československa přispět, nebo o nějakém ochotném a bohatém jednotlivci, či kdyby mě na to chtěl vůbec někdo přispět, byl bych rád.

Další absurdita je, že tyto „národní poklady“ natáčím v Holandsku za pomoci dvou Holanďanů a nikoliv v Čechách a že mi žádná oficiální česká kulturní instituce nebude ani trochu vděčná, spíš naopak. Je to absurdní, ale nikoliv nepochopitelné. Pro nás, kteří se českou kulturou aktivně zabýváme, samozřejmě není žádné tajemství, že současné české organizace nejsou zaměřeny na rozvoj české kultury a umění, ale na ochromení všeho, co by, byť jen z dálky, mohlo kulturu a umění připomínat. A jelikož morálka reálného socialismu je postavena na přetvářce a pečlivě a zbabělé vykalkulovanosti ducha maloměstšáckého, jsou česká kulturní pole oseta úpadkovým akademismem a ustrašeným snobismem, to aby se přikryla realita mafiánská a korupční. Kulturní úředníci a úřední umělci se mezi sebou dělí o zisk, publikum a slávu a policie kontroluje, aby to bylo právě tak a ne jinak. Je to situace zoufalá a bezvýchodná a nikdo už nikdy nezjistí kolik škod bylo na poli českého umění spácháno a kolik jich ještě vznikne.

Zabývám se moravskými baladami už skoro dvacet let a někteří moji dávní kritici byli zpočátku přesvědčeni, že to bylo jen proto, abych maskoval existenci ve chvíli, kdy začlo přituhovat a my sestupovali do temnoty. To bylo ovšem na počátku sedmdesátých let, kdy nebylo jasné, kdo propadne normalizaci a kdo zůstane věrný... věrný vlastně čemu? Ale kdo z nás nebyl tehdy popleten? Skutečnost a sen se míchaly dohromady a občas se míchají dodnes. Já měl tehdy sen zabývat se něčím podstatnějším a lepším, než byla sprostá skutečnost, do které jsme byli násilně vrženi. Nechal jsem se unášet mystikou, astrologií a moravskými baladami, netuše, že právě kvůli nim bude proti mně zavedeno v roce 1975 první trestní stíhání. O rok později se na mě při jednom výslechu v Bartolomějské ulici rozeřval jakýsi major StB, že to, co dělám není žádné umění, ale pouhá provokace a pobuřování a když jsem se ho zeptal, jestli má na mysli i ony lidové písně, vyjel na mne s tím, že když je zpívám já, tak samozřejmě i ony jsou protistátní. Málokdy se mi poštěstilo dojít takového uznání.

Tím, že jsem se narodil v Olomouci a prožil dětství na moravských vesnicích, se může zdát být způsobeno... co to píšu za rotterdamskou češtinu? Chtěl jsem jen říct, že jelikož jsem z Moravy, může se zdát logické, že mám vztah k lidové písni. Není to ale pravda. Tyhle písně jsem objevil až v Praze, kdy mi bylo přes dvacet a jaksi k tomu přispěla ruská okupace v roce 1968. V dětství se mi lidové písně nelíbily, stejně jako ty blbé šlágry v rádiu a i když moje matka i sestra byly neúnavné zpěvačky všeho, co bylo ke zpívání, zdály se mi ty písně strašlivě buranské a styděl jsem se za ně. Ve škole jsme to museli také zpívat a já to jen sabotoval. Pubertu jsem prožíval v Praze a to se mi zdálo cokoli, co souviselo s „národem“, propastně pitomé. Kdyby mi někdo v roce 1966, kdy jsem se začal připravovat na zpívání a skládat první písně, řekl, že budu také zpívat písně lidové a to ještě ke všemu moravské, považoval bych ho za čirého pomatence. Jenže Rusové přepadli jednu pěkné srpnové noci Československo a vše se změnilo. Slova národ, česká kultura a český jazyk nabyla rázem

významu, opravdově možná jen na pár týdnů či měsíců, ale i to už stačilo, aby v člověku začlo něco přemýšlet, či jen nahlížet trochu jinak. Češi pro mne přestali být hrstkou maloměst'áckých idiotů, kteří na mě denně na ulici pokřikovali kvůli dlouhým vlasům, ale stali jsme se jedním tělem a jednou duší. Ruská okupace nebyla namířena proti nějaké nešikovné momentální vládě, ale, aniž jim to v tu chvíli došlo, proti všemu, co bylo české a to na to též reagovalo. Dnes se nad tím mohu zase usmívat, ale v této náladě mi donesl Hvězdoň Cigner veletlustou Sušilovu sbírku moravských národních písní. Ukradl ji v knihovně filmového symfonického orchestru a mám ji dodnes. Ale samozřejmě jsem tuto bichli neotvíral s nějakým zvláštním zájmem a skutečně, kdyby nepřiběsnilo těch půl miliónu ruských vojáků, nebo kolik jich vlastně bylo, tak bych takovou knihu neotevřel nikdy. Moje nedůvěra k folklóru byla zdravá a naprostá. Sbírkou jsem otevřel, chvíli v ní četl okamžitě rozladěn mým rodným moravským nářečím a zároveň překvapen, že jsem nenarazil ani na jednu píseň, kterou bych znal. Četl jsem povrchně některé baladické texty a byl jsem tak nejspíš ochoten věřit, že je to zase nějaký obrozenecký podvrh. Časem, spíše z legrace, jsem vybral několik písní na obohacení repertoáru, který jsme tehdy měli s mým tehdejší kolegou Petrem Kalandrou. Na jaře 1969 jsem už hrál zase sám a často hostoval na rockových koncertech skupiny Blue Effect. S kytaristou Radimem Hladíkem jsme občas zahráli baladu o svatém Vavřinci. Píseň mně učarovala a pozvolna začla být i celá sbírka jaksi zajímavější, ale byla na mne příliš obsáhlá a také jsem se nemohl vyrovnat s faktem, že by tohle mohly být písně z kraje, ze kterého já sám pocházím. V tu dobu ještě žil v jedné zapadlé moravské horské vesničce můj děda, živý a bystrý kmet. Bylo mu přes devadesát. Tedy jsem se rozhodl jet k němu v létě 1969 na tři měsíce na prázdniny. Chtěl jsem prostudovat sbírku, ale i kraj a hlavně jeho samého, neboť on sám se mi měl stát zárukou pravosti těchto písní. Byly to tři zázračné měsíce. Když jsem se na podzim vrátil do Prahy, byla to už Praha jiná. Československo se začlo neodvratně řídit do temné a násilné propasti normalizace a nebylo možno navázat na nic, co bylo předtím. Zmizely scény, zmizeli lidé, zmizelo publikum a zmizela naděje. Jediné, co se objevilo před mýma očima nového, byl zasutý svět moravské kultury, zavalený odporným nánosem oné pozdější takzvané lidové kultury, povrchní, kýčové a ornamentální, kultury nacionálně a politicky zneužitá, kultury zfalšované, právě té mně od dětství tak dobře známé. Tedy z tohoto, pro mne nově objeveného světa jsem začal baladu po baladě zařazovat do repertoáru a v roce 1970, dá se říci k nevoli publika, jsme měli s Hvězdoněm Cignerem hotový celovečerní program v divadélku Orfeus na Malostranském náměstí. Později to bolševik přejmenoval na Rubín.

O rok později už jsem hrál zase sám a na jakémisi koncertě, mám dojem, že v Elektrických podnicích v Praze, se mi podařilo rozezpívat písní Stůj, břízo zelená celý sál. Několik let potom jsem začínal každé představení touto písní a nazval jsem tak svou první dlouhohrající desku.

Deska STŮJ, BŘÍZO ZELENÁ vyšla v roce 1974. Návrh jsem předložil už v roce 1972, natočeno v roce 1973 a přesto to ještě rok trvalo a to kvůli baladě SMRT, kterou deska končí. Písně SMRT a LÁSKU NESKONČENOU jsem považoval v tu chvíli za to nejlepší, co jsem kdy slyšel, takže jsem si neuměl představit, že by ta deska mohla být bez nich. Byla by to zrada, kdežto redaktoři Supraphonu měli za to, že přinejmenším píseň SMRT musí být vyřazena, protože je nějak pesimistická a to nevyjadřuje optimistického lidového ducha, jak státní doktrína předpisuje. Já trval na svém a po roce dohadování jsem alespoň prosadil, že můj návrh poslali na ministerstvo kultury, kde to bez poznámky prošlo. Tedy došlo k natočení a redaktoři dostali zase strach, protože píseň SMRT už nebyla jen na papíře, ale zněla monumentálně z úst zpívajícího publika. Takže se nakonec dohodli, že to vydají napůl s časopisem Mladý svět, aby v případě průseru se odpovědnost rozdělila mezi více lidí. Vstup Mladého světa na scénu pro mne ale znamenal nepříjemnost. Udělal jsem totiž k desce jako přílohu osm linorytů, vyryl o nich texty písní a vyřezal černé naho figurky. Chtěl jsem tím narušit ono věčné ilustrační klišé hopsajících šohajů a opentlených frajářek, jak to katastrofálně a neúnavně mazal Karel Svoboda. Mladý svět mi ale linoryty zakázal, protože byly „negroidní“. Ale deska nakonec vyšla a písně začly pozvolna prosakovat do duší posluchačů a publikum je přijalo za své a mně se podařilo nemožné, že totiž staré lidové balady ožily jako zcela aktuální písně.

O dva roky později, v roce 1976 mi už bylo jasné, že příliš dlouho na jevišti nevydržím. Konflikt se Státní bezpečností se prohluboval. Ale Supraphon, pro který deska STŮJ, BŘÍZO ZELENÁ byl slušný komerční úspěch, nic netušil a byl ochoten vydat další desku lidových písní. Ale samozřejmě, jen když jim najdu někoho, s kým by zase mohli ředit odpovědnost. Podobnou věc mi řekli i v brněnském rádiu. Času bylo namálo, takže jsem neváhal, pendloval chvíli mezi Prahou a Brnem a nakonec mi v Brně rádio natočilo koncert, který Supraphon vydal. Ale dvě nepříjemnosti jsme musel spolknout. Ono folkloristické oddělení brněnského rádia mi odmítlo dát nahrávku písně CHODIL PÁNBU PO POLI, zdálo se to těm zapáleným milovníkům folklóru příliš riskantní a Supraphon mi nepřijal název desky HÁDALA SE DUŠE S TĚLEM. Příliš nemarxistické. Navrhli mi název VANDROVALI HUDCI. Nebyl čas na dohadování, tak jsem obojí spolknul. Deska byla vyrobena v rekordním čase a pět dní na to, co byla distribuována do obchodů, navštívila StB Supraphon, ale už bylo pozdě. Tohle kolo jsem zatím ještě vyhrál, ale tím to také končilo. Nelze válčit proti státní přesile, když už je člověk lokalizován. Natáčeli jsme v tu dobu ještě společnou desku skupiny Šafrán. Dokonce byla také v nákladu dvaceti tisíc vyrobena, ale také sešrotována. „To je škoda, nejméně milión,“ říkal jsem fízlovi při jednom z tehdejších výslechů. „Taková by to byla škoda, kdyby se to prodalo,“ odpověděl překvapivě geniálně.

To bylo před jedenácti lety. Pak ještě následovaly dva divoké roky v Praze, disidenti, Charta 77 a teď tu mám už devět dlouhých a poněkud temných let vynucené emigrace.

„To jsou ale pěkné morbidity,“ zní občasná reakce nevinného posluchače těchto balad. „Lidi neumí ani poslouchat, ani číst,“ říká zase jeden přítel z Delftu. Totiž morbidita, stejně jako pornografie jsou pouhé výsledky psychického nezdraví společnosti a to není případ moravských balad. A pokud v těchto baladách dochází ke krveprolití, není to z utajené touhy po krvi. Písně pochází ještě z dob, kdy životní události jedince byly zřetelně viděny v pletivu času. Zrození, smrt, svatba, pohřeb, vražda, láska i zoufalý pocit vlastní marnosti a nicotnosti. Moderní doba a moderní způsob života nám kvality jednotlivého života zakrývá. Sledujeme pouze odvíjení se jednoho dne k druhému, pravidelné, mechanické, zabezpečené a

předpovídatelné, sledujeme míru námahy, kterou denně vydáváme na prožití jednoduchých prožitků a rozptylujeme se, abychom zakryli ten skutečný obsah současného života a to je nuda. Ale možná není vyhnutí. Aby současná společnost fungovala, aby nám také zabezpečovala život, musíme se s ní ztotožnit a stát se také její fungující částí. A asi se nemýlím, když budu tvrdit, že nám náš osobní život dnes jen tehdy připadá smysluplný, když ho dokážeme nějak ve společnosti uplatnit. Události, jako je zrození, smrt, nemoc, životní kvality jako vášně, láska, nenávisť, mají dnes menší důležitost než společenské zařazení. Jsou to soukromé záležitosti, které čerá pozornost jen tehdy, když fungování společnosti nějak ohrožují. Náhle existenci moderní člověk neumí nést a ani jí nebere vážně. Moravské balady ale pocházejí z dob a míst, kde byla vnímána jen nahá existence jednotlivce a život společnosti do vědomí nezasahoval. Člověk žil v konfrontaci s přírodou, osudem a svědomím, které ale bylo jiné, než moralistický kazatel v nás. Násilí byl jeden z projevů života a nebylo vždy chápáno jen jako zlé a spravedlnost nebyla vážena na rozechvělých lékárnických váhách věčného pocitu viny, ale byla brána jako život sám, s dávkou teskné pochyby. Nejedná se o ornamentální kulturu, není to zábavná hudba. Je to druh filozofie, je to způsob vidění, je to neustálé podléhání pocitu teskné pomíjivosti.

Mluvil jsem už o písni LÁSKA NESKONČENÁ a SMRT z desky STŮJ, BŘÍZO ZELENÁ. Na desce VANDROVALI HUDCI je myslím klasický příklad toho, co nazývám moravským existencialismem - píseň STARALA SE MÁTI MÁ.

Starala se máti má
kam mě k místu dochová

je první sloka a zadání písně, zadání ryze filozofické, neboť se ptá po smyslu tak podstatné věci pro matku, jako je výchova jejího syna.

Nestarej se matičko
dostanu já místečko

Na slavkovském hřbitově
tam mám místo hotově...

pokračuje píseň a nedá se to vůbec považovat za nějakou neurvalost, odpovídá to moravskému duchu. Syn dále popisuje hřbitov, pohřeb připodobní svatbě, po níž následuje pouhé zahrabání a nenávratné zmizení. A přesto je tato píseň krásná, teskná až k posedlosti a povznášející.

Je mi doposud těžké charakterizovat přesně moravskou píseň. Jedna velmi často přítomná vlastnost je právě jakási typická moravská tesknost. To je ale také právě to, co bylo tak velkoryse zneužito do kýčových pomazanek vyřvávaných opilými mozky v ranních hodinách. Je nechutná ona populární šlágrovitost, kňouravost v medové pomazánce vrávoravých cimbalů a tahavých plačtivých housliček. Ale existují skutečné hlubiny stesku. Na této kazetě je snad vrcholem v tomto smyslu píseň JANIČEK HŘEBÍČEK. Skutečná krása vzniká snad jen ze zoufalství.

Tematika moravských balad je široká, široká snad jako život sám a jedna kazeta ji nepojme, ani když k tomu přidám obě desky vydané Supraphonem, které jsem nechal také převést na kazetu. Svět moravských balad zůstává stále utajen a tyto tři kazety jsou pouhým vstupem na okraj onoho území zmizelého jako Atlantida. A proč byly tyto balady zapomenuty je otázka, kterou nelze zodpovědět bez kruté kritiky obrozenecko-nacionální politiky minulého a tohoto století.

Na tuto kazetu VYJDI SLUNKO jsem též zařadil tři písně se zbojnickou tematikou. Začátkem sedmdesátých let jsem udělal v Praze v divadle Atelier pořad zbojnických písní. Samozřejmě, že se zase jedná o něco jiného, než o romantický omalovánkový svět čítankových Jánošíků, kteří bohatým brali a chudým dávali. Obírání byli jenom ti, kteří neměli na obranu, to znamená vlastně jenom ti chudí.

Musíme už na zboj jít
Když nemáme za co pít

začíná také jedna zbojnická píseň. Ale pro tuto kazetu jsem vybral zbojnické písně jiného typu: PAMÁTKA, ZBOJNÍKOVA ŽENA a ŠIBENIČKY. První dvě, PAMÁTKA a ZBOJNÍKOVA ŽENA jsou ještě víceméně klasické balady, pravděpodobně staršího data, kde zatím nedochází k přílišnému rozpadu vyprávěcí formy. U písně PAMÁTKA může mít člověk dokonce podezření, že děj je vlastně posazen na daleko starší, možná předkřesťanský dějový model. Píseň v tvaru, který zpívám, začíná ukolébavkou, matka zpívá synovi o tom, jaký je jeho otec hrůzný zbojník. Už v jiných písních jsem narazil na to, že zpívání a píseň jsou považovány za jakýsi pevný a morální záznam skutečnosti. Pro mnoho lidí to byl důvod k zoufalství, dostat se do písně. Toto pravděpodobně vysvětluje prudkou zuřivost zbojníkovu a zapírání jeho ženy, že nezpívala. Služka ji radí a zbojník se jí rozhodne setnout hlavu a ona ze zoufalství i msty vykousne jejich synovi tvářičku. Jednomu pražskému astrologovi toto „vykusování tvářičky“ připomínalo pohanský symbol ubývání Luny. V mnohých baladách člověk nabývá podezření takovýchto původů a každou baladu lze rozebírat, či její jádro, jakoby po archeologických vrstvách.

V baladě ZBOJNÍKOVA ŽENA, zabije zbojník bratra své ženy, ona to objeví, on jí prosí, aby ho neudávala.

Milá zradí, šerha vsadí
Kat oběsí neboť musí

Udání, zatčení a poprava v jedné sloce. Stručněji už to nešlo. To znamená pouze, že ani zpěváka, ani jeho publikum, pokud

to šlo tak přísně rozdělovat, toto nezajímalo a tak se to odbylo jako nutné dějové zlo. Ale na čtyři sloky se roztáhne problém, jestli muže udat či ne. A zde lze snad vytvořit jednu velmi typickou charakteristiku moravské balady, že se totiž jedná o psychologické drama, které samotný děj odsunuje do pozadí a v mnohých případech děj zcela vynechá, neboť je posluchači jasný už z kontextu. Tento případ vynechání dějových popisů je případ třetí zbojnické balady ŠIBENIČKY. Podle mého mínění je tato balada už pozdějšího data a je to zároveň už vrcholná práce i moravské poetické dovednosti.

Koupil jsem si pole v tom holickém dole dal jsem si ho zorat podle svojí vůle	Dal jsem si ho zorat pak jsem si ho osel každý den zvečera když měsíček zašel	Zasel jsem ho zasel krejcary, pětáky ony mě vyrostly tolary, dukáty	Stavějí, stavějí šibeničky dvoje vyber si Janoško která bude tvoje... (ještě pět slok)
--	--	--	---

Samozřejmě první tři sloky jsou báječným alegorickým popisem zbojnictví, se společensky ironickým, ale i ekonomicko-finančním srovnáním se sedláctvím, dokonce už ve vidění moderní ekonomiky vznikání zisku. Zasevá krejcary a rostou mu dukáty. A zde je v baladě zcela vypuštěn důležitý dějový moment, totiž chycení zbojníka. Rovnou po popisu řemesla se mluví o šibenicích a kterou si Janošek vybere. Tedy byl chycen, ale co na tom ulpívat, když je potřeba mnoho místa na uvažování Janoška, kterou z těch šibeniček si vybere a jak by ji nechal malovat a okovat a pozlatit, kdyby byl býval tušil, že ta šibenka bude jeho.

Zařadil jsem na tuto kazetu též dvě turecké balady. V pozdním středověku ležela turecká armáda na moravské hranici a v mnohých případech došlo ke společenským kontaktům, takže vznikly i písně, které to reflektovaly. Písně VDOVA a ZA TURKA PROVDANÁ jsou ženské eposy, kterých je na Moravě množství a zasloužily by si samostatnou studii. U těchto dvou tureckých balad se ale jedná o zcela protichůdné ženské charaktery i zápletky. V písni ZA TURKA PROVDANÁ prodá hodonínský mýtný Turkovi svou dceru, asi se jednalo o jakýsi pokus o bezpečnou politiku, protože pohraničním měštům a vesnicím stále hrozilo nebezpečí drancování. Dcera to ale chápe jako zradu, zradu vlastního otce. Dcera nakonec přelstí Turka, který si ji odvádí a spáchá sebevraždu, pod záminkou napití skočí do Dunaje. Stará turková, Turkova máma to nemůže pochopit, balada končí:

Byla by si u mě potěšení měla
Jen ve zlatě stříbře pořád přebírala

Proti tomuto ryzímu morálnímu postoji stojí hrdinka v písni VDOVA v naprostém kontrastu. Mladá vdova, matka čtyř dětí kdesi daleko v krajině buduje dům. Okolo jedou Turci a vyzvou ji, aby se připojila. Tentokrát mají Turci pozitivní roli, jsou příslibem a prodloužením radostného života, který je jinak zničen vdovstvím a nutností se starat o děti. Touha po svobodě vítězí, tři děti půjdou do opatrování a nemluvně bere vdova s sebou. Ale i to je překážkou, tedy ho vdova zanechává v lese. Píseň má pouze pět tónů, je dlouhá skoro deset minut a třetina, sedm slok, je věnována loučení matky se synem, kruté i zoufalé, ale touha po vlastní svobodě zůstává mocnější. A i když ve starých rekvizitách, jedná se o moderní drama, neboť se na závěr balady nedostaví žádná trestající spravedlnost, zemská či nebeská. Vdovu utrápí vlastní svědomí. Ani tato píseň není produktem mocenské ideologie a ani tehdejší společnost na ni nedosahuje svou morálkou.

Titulní píseň je VYJDI SLUNKO.	Vyjdi slunko, z té hory ven vstávej milá, je nový den	Můžeš milá, můžeš spáti A já půjdu bojovati
--------------------------------	--	--

jsou první dvě sloky balady zpívané na jednu z nejkrásnějších moravských melodií. Dnešní kýčový vkus by to už ani dál nezpíval a zase by vznikl jeden z protivných moravských cajdáků. Většina balad bohužel takto skončila. Tato si naštěstí zachovala svou celistvost. Milá si prosadí, že půjde do vojny také, při plavení přes Dunaj, kterému se zde říká moře, padne na chlapce záchvat vzteku a na břehu rozseká milou na kusy. Hlavní důraz celé písně je na posledních čtyřech slokách, kdy se milá ptá, kde jsou její černé oči, černé vlasy, bílé ruce, bílé nohy. Část se rozplynula po vodě, část se rozpadla v zemi. Píseň se nezabývá motivem vraždy a vražda je popsána stručně, tedy je jasné, že smysl této písně je něco jiného než krvák, černá kronika, či páteční horor. Vlastně se jedná jen o jiné rozvedení věty: prach jsi a v prach se obrátíš. Kontrast mocného začátku, východ slunce a vzbouzení mladé ženy, spojení těchto dvou velkých symbolů života a rozpad, rozplynutí na závěr. Připomíná mi to nějak japonské gejši, které mají na kimonu namalované lebky a hnáty, to aby si člověk uměl dát do souvislosti pomíjivost života i krásy. U těch japonských gejš je to i tak myšleno. V lidové písni se dá těžko tvrdit, co je myšleno vědomě. Lidové umění je výraz kolektivního podvědomí na určitém uzavřeném území. Konzervativní nechuť k novotám či neznámému je typická a zdá se, že celý umělecký projev je pouhé omílání už hotového, naprosté zakonzervování se v tradici. Jenže třeba toto věčné omílání písni má za výsledek to, že ty písně v několika generacích začnou zcela odpovídat kolektivní povaze onoho území. Jiné území udělá z té samé písně časem píseň jinou...

Dlouho mi nebylo jasné, jak tyto písně zpívat, jak je upravovat. Nakonec jsem se rozhodl s tím naložit, jak s tím nakládali lidoví zpěváci sami. Převést to do sobě srozumitelného jazyka, tedy jsem to z nářečí převedl do hovorové češtiny, jen občas zanechal moravismus a to je proto, že se mi zdál krásný a nepřevoditelný. Některé balady jsem rekonstruoval z různých zápisů a různých sbírek a to všechno v duchu písně, jak jsem ji poznal a jak ji chápu. Melodie je věrně zachovaná a na harmonizaci si dávám vlastní svobodu, tu, kterou si lidový zpěvák bral též, že totiž pokud píseň doprovázel (většinou byly pouze zpívány), doprovázel ji na nástroj, který měl a na který uměl hrát. Jaké pověry a pravidla si k tomu na začátku tohoto století vymysleli inženýři folklóru, mě moc nezajímá. Jakékoliv písně a to i lidové, žijí jen tehdy, když si nesou aktuálnost, když onu aktuálnost v nich dokážeme odhalit. Pokud jsou zachovány pouze puritánsky jako muzejní kousky, jsou to možná nádherné kostry, ale pouhé zbytky vymřelého písňového druhu. Fosily. Mám rád fosily, ale mám je rád proto, že mi obohacují můj dnešní život, dávají ho do širších a hlubších souvislostí a takové jsou pro mne i moravské balady.